

САҲМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ, ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ОИД БА ЭЪЛОН ГАРДИДАНИ СОЛИ 2025 - СОЛИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲИФЗИ ПИРЯХҲО

Мушоҳидаҳои бисёрсола нишон медиҳанд, ки дар сатҳи Замин гармшавии глобалӣ ба назар мерасад, ки ин ба ҳолати захираҳои табиӣ аз қабилӣ кӯлҳо, обанборҳо, дарёҳо ва пиряхҳо таъсири манфии бевоситаи худро расонида истодааст ва таъсири ин дар Ҷумҳурии Тоҷикистон низ васеъ мушоҳида мегардад, чунки Тоҷикистон яке давлатҳое ба шумор меравад, дорои захираҳои оби фаровон аст.

Вобаста ба ҳолати кунунии пиряхҳои кишвар қайд намудан зарур аст, ки айни замон онҳо дар ҳолати таназзулбӣ қарор дошта, сарҳади забонаи як қатор пиряхҳои азими кишвар оқибнишинӣ намуда, ҳаҷмашон кам гардидааст. Инчунин баъзе аз пиряхҳои ҳаҷми хурд дошта дар ҷумҳурӣ ва ҷаҳон, бинобар сабаби тағйирёбии иқлим ва баланд шудани ҳарорати ҳаво пурра аз байн рафтаанд.

Ҳамин аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тайи даҳсолаҳои охир дар тамоми баромадҳои хеш дар арсаи байналмилалӣ ва минтақавӣ оид ба тағйирёбии иқлим ва гармшавии глобалӣ, ки таъсири он бевосита ба захираҳои табиӣ мерасад, изҳори назар менамояд.

Барои мардуми шарафманди Ҷумҳурии Тоҷикистон боиси ифтихор аст, ки дар Иҷлосияи 77-уми Конфронси ҷонибҳои Конвенсияи қолабии СММ доир ба тағйирёбии иқлим, ки санаи 14 декабри соли 2022 баргузор гардид, пешниҳоди навбати Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо тарафдорӣ 153 давлатҳои аъзо дастгирӣ ёфт.

Мояи ифтихор аст, ки дар асоси ин қатънома пешниҳодҳои ироашудаи Президенти кишвар аз ҷониби кишварҳои узви СММ дастгирӣ ёфтанд, аз ҷумла:

- Эълон гардидани 21 март ҳамчун Рӯзи байналмилалӣ ҳифзи пиряхҳо;
- Эълон шудани соли 2025 ҳамчун Соли байналмилалӣ ҳифзи пиряхҳо;
- Дар назди СММ таъсис додани Фонди боварии байналмилалӣ барои саҳмгузори ба ҳифзи пиряхҳо;
- Дар соли 2025 доир намудани Конфронси байналмилалӣ оид ба ҳифзи пиряхҳо дар ш.Душанбе.

Боиси қайд аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯзҳои аввали соҳибистиклол гардидани худ ба масъалаҳои мубрами ҷаҳонӣ, ки барои беҳтар гардидани ҳаёти иҷтимоӣ иқтисодӣ ва беҳдошти экологии мардуми сайёра равона карда шудаанд, эътибори ҷиддӣ дода, дар ҳаллу фасли онҳо тадбирҳои мушаххас пешниҳод кардааст. Масъалаи истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ, махсусан масъалаҳои истифодаи самараноки захираҳои обӣ, дастрасӣ ба оби тозаи ошомиданӣ ва ҳолати беҳдошти аз чунин ташаббусҳо ба ҳисоб мераванд.

Инак, пешниҳоди мазкур ташаббуси панҷуми Ҷумҳурии Тоҷикистон аст, ки барои дар амал татбиқ намудани он дар СММ Қатъномаи махсус қабул гардидааст. Ба ҳамагон маълум аст, ки мувофиқи қатъномаҳои аз тарафи СММ қабулгардида, бо ташаббуси Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2003 «Соли байналмилалӣ оби тоза», солҳои 2005 – 2015 Даҳсолаи байналмилалӣ амалиёти «Об барои ҳаёт», соли 2013

Соли байналмилалии ҳамкорӣ дар соҳаи об ва ниҳоят солҳои 2018 – 2028 Дахсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор» эълон гардиданд.

Ҳамин тариқ, дар тӯли зиёда аз ду дахсола Ҷумҳурии Тоҷикистон дар масъалаҳои марбут ба тағйирёбии иқлим ва об дар ҷаҳон ҳамчун давлати пешоҳанг ва ташаббускор пазируфта шудааст.

Умуман, дар сатҳи Замин пиряхҳо зиёда аз 16 млн. км², яъне қариб 11% масоҳати хушкиро ташкил медиҳанд ва ҳаҷми умумии онҳо ба 30млн. км³ баробар аст. Зиёда аз 99 % масоҳати пиряхҳои Замин дар минтақаҳои қутбӣ ҷойгир мебошад. Ба ғайр аз ин, онҳо дар қуллаҳои кӯҳҳо низ мавҷуданд. Пиряхҳои Тоҷикистон ба ҳамин гуна пиряхҳо мансубанд. Гарчанде, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон тахминан даҳаки масоҳати Осиёи Марказиро ташкил диҳад ҳам, дар худуди он қариб аз се ду ҳиссаи ҷараёни тамоми минтақа ташаккул меёбад.

Пиряхҳо на фақат захиракунандаи об, балки танзимкунандаи намӣ низ мебошанд: онҳо тағйирёбии масрафи дарёҳоро танзим намуда, зариви пасту баландшавии ҷараёнро паст мекунанд, ки ин барои тамоми соҳаҳои иқтисодиёт мусоид мебошад. Мутахасссон бар он ақидаанд, ки об шудани пиряхҳои Тоҷикистон, таъсири манфӣ дошта, он ба сатҳи иқтисодиёт ва ба соҳаҳои гуногуни кишвар метавонад, зарба занад.

Дар ин маврид Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон низ борҳо нигаронӣ намуда, соли 2021 зимни нахустин ҷаласаи пешвоёни Эътилофи обу иқлим қайд карда буданд, ки обшавии босуръати пиряхҳо дар баробари зиёдшавии истеъмоли об, метавонад ба оқибатҳои манфӣ оварда расонад.

“Тағйирёбии глобалии иқлим ба сифати яке аз мушкилоти муосир, пеш аз ҳама, ба ҳолати пиряхҳо, захираҳои барф ва об таъсири манфӣ мерасонад. Ҷомеаи ҷаҳонӣ хуб дарк мекунад, ки коҳиш ва харобшавии минбаъдаи манбаъҳои обҳои ошомиданӣ дар сайёра метавонад, аҳли башарро ба фалокатҳои зиёди ҷонӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ дучор намояд. Аз ин лиҳоз, ба ҷомеаи ҷаҳонӣ зарур меояд, ки барои ҳалли ин масоили глобалӣ ҳарчи зудтар чораҳои зарурии муштаракро таҳия ва татбиқ намояд”, - изҳор доштанд Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Назарияи камшавии захираи пиряхҳо хеле зиёданд, аммо ҳар кадоми онҳо бо роҳу усулҳои хос шарҳ дода мешаванд. Баъзе аз мутахасссон ин равандро ба дигаргуншавии иқлими сайёра масуб медонан ва баъзе аз дигарон бошад инро як раванди эволюсионии дигаргуншавии ҳолати пиряхҳо мешуморанд.

Табиист, ки дар мавриди тағйирёбии иқлим ва баланд шудани ҳарорати ҳаво суръати обшавии пиряхҳо меафзояд. Агар мо аз ҷиҳати илмӣ-амалӣ татқиқ намудани обшавии пиряхҳо назар кунем, он гоҳ аз оқибатҳои хавфнок ва таҳдидовари он ба табиат ва мавҷудоти дар табиат буда огоҳ мешавем.

Аз ин лиҳоз, олимону муҳақиқони ин соҳаро мебошад, ки оид ба пешгирии таъсири омилҳои обшавии пиряхҳо чораҳои зарурӣ андешида, барои ҳифз ва нигоҳдори пиряхҳо ва таъмин намудани аҳоли бо оби нӯшокӣ ва зиндагии осоиштаи ҷомеа роҳҳои пешгӯии обшавии пиряхҳо ва оқибатҳои хавфноки онро коркард намуда, дар амал татбиқ намоянд.

**Манбаъ: Маркази яхшиносии
Агентии обуҳавошиносии
Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.**

ВКЛАД ЛИДЕРА НАЦИИ, ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН УВАЖАЕМОГО ЭМОМАЛИ РАХМОНА В ОБЪЯВЛЕНИИ 2025 ГОД-МЕЖДУНАРОДНЫМ ГОДОМ ЗАЩИТЫ ЛЕДНИКОВ

Многолетние наблюдения показывают, что на поверхности Земли наблюдается глобальное потепление, которое оказывает непосредственное негативное влияние и на состояние природных водных ресурсов, таких как озера, водохранилища, реки и ледники, что отчетливо широко наблюдается в Республике Таджикистан, поскольку Таджикистан является одним из государств, обладающий богатыми водными ресурсами.

В связи с нынешним состоянием ледников страны, необходимо отметить, что в настоящее время они находятся в состоянии деградации, где при этом языковая граница ряда крупных ледников страны отступает и уменьшена в размерах. Также некоторые ледники небольшого объема в республике и мире полностью сократились из-за изменения климата и повышения температуры атмосферного воздуха.

Следует особо отметить о том, что Основатель мира и национального единства - Лидер нации, Президент Республики Таджикистан Уважаемый Эмомали Рахмон за последние десятилетия выразил во всех своих выступлениях на международных и региональных аренах об изменении климата и глобальном потеплении, влияние которого непосредственно направлено на природные ресурсы.

Для народа Республики Таджикистан большая честь, что на 77-й сессии Конференции Сторон Рамочной конвенции ООН об изменении климата, состоявшийся 14 декабря 2022 года, очередное предложение основателя мира и национального единства-Лидера нации, Президента Республики Таджикистан Уважаемого Эмомали Рахмона было поддержано поддержкой 153 государств-членов.

Особое внимание заслуживает то, что на основе этой резолюции высказанные предложения президента страны получили поддержку со стороны государств-членов ООН, в том числе:

- Объявить - 21 марта Международным Днем защиты ледников;
- Объявить -2025 год Международным Годом защиты ледников;
- Создание международного трастового фонда при ООН для содействия защите ледников;
- Проведение в 2025 году Международной конференции по защите ледников в г.Душанбе.

Следует отметить, что с первых дней обретения независимости Республика Таджикистан уделяла серьезное внимание актуальным глобальным вопросам, направленным на улучшение социально-экономической и санитарно-экологической жизни населения планеты, и предложила конкретные меры в их решении. Такими инициативами считаются вопросы рационального использования природных ресурсов, особенно вопросы эффективного использования водных ресурсов, доступа к чистой питьевой воде и санитарии.

Итак, данное предложение является пятой инициативой Республики Таджикистан, для реализации которой в ООН принята специальная резолюция. Общеизвестно, что в соответствии с принятыми ООН резолюциями по инициативе Республики Таджикистан 2003 год был объявлен «Международным годом пресной воды», 2005-2015 годы как Международное десятилетие действий «Вода для жизни», 2013 год – Международным годом сотрудничества в водной сфере и, наконец, 2018-2028 годы – Международным десятилетием действий «Вода для устойчивого развития».

Таким образом, на протяжении более двух десятилетий Республика Таджикистан была принята в качестве ведущего и инициативного государства в вопросах, связанных с изменением климата и воды в мире.

Всего на поверхности Земли ледники превышают 16 млн. км², то есть почти 11% площади суши, и их общий объем составляет 30 млн. км³. Более 99% площади ледников Земли находится в полярных регионах. Помимо этого, они также встречаются на горных вершинах. Ледники Таджикистана относятся к таким ледникам. Хотя Республика Таджикистан составляет примерно одну десятую площадь Центральной Азии, на ее территории формируется почти две трети потока всего региона.

Ледники являются не только хранителями пресной воды, но и регуляторами влажности: они регулируют изменение расхода рек, снижая удорожание и подъем течения, что благоприятно для всех отраслей экономики. В свою очередь, эксперты считают, что таяние ледников Таджикистана может оказать негативное влияние на уровень экономики и различные сферы страны.

В этом случае, Президент Республики Таджикистан Уважаемый Эмомали Рахмон, также неоднократно высказывал озабоченность, и в 2021 году в ходе первого заседания лидеров Коалиции по борьбе с изменением климата отметил, что быстрое таяние ледников наряду с увеличением потребления воды может привести к негативным последствиям.

"Глобальное изменение климата, как одна из современных проблем, которое, прежде всего, отрицательно сказывается на состоянии ледников, запасов снега и воды. Мировое сообщество хорошо понимает, что дальнейшее сокращение и разрушение источников питьевой воды на планете может привести людей к множеству человеческих, социальных и экономических катастроф. Поэтому мировому сообществу необходимо, как можно скорее разработать и применить необходимые совместные меры для решения этих глобальных проблем", - заявил президент страны Уважаемый Эмомали Рахмон.

Теории истощения запасов ледников очень многочисленны, но каждая из них объясняется своими характерными способами и методами. Некоторые эксперты считают, что этот процесс связан с изменением климата планеты, а некоторые считают, что это эволюционный процесс изменения состояния ледников.

Естественно, что в случае изменения климата и повышения температуры атмосферного воздуха, скорость таяния ледников увеличивается. Если мы посмотрим на основе научно-практических исследований таяние ледников, то наглядны его опасные и угрожающие последствия для самой природы и существ на земле.

В связи с этим, ученые и исследователи этой области должны принять необходимые меры по предотвращению воздействия факторов таяния ледников,

разработать и применить на практике способы прогнозирования таяния ледников и их опасные последствия, чтобы защитить и сохранить ледники для обеспечения населения питьевой водой и мирной жизни всего общества.

**Источник: Центр гляциологии
Агентства по гидрометеорологии
Комитета по охране окружающей среды при
Правительстве Республики Таджикистан.**

**CONTRIBUTION OF THE LEADER OF THE NATION, THE PRESIDENT
OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN, THE RESPECTED EMOMALI
RAHMON, IN DECLARING 2025 THE INTERNATIONAL YEAR OF GLACIER
PROTECTION**

Long-term observations show that global warming is observed on the Earth's surface, which has a direct negative impact on the state of natural water resources such as lakes, reservoirs, rivers and glaciers, which is clearly widely observed in the Republic of Tajikistan, since Tajikistan is one of the states with rich water resources.

Due to the current state of the country's glaciers, it should be noted that they are currently in a state of degradation, where the linguistic boundary of a number of large glaciers in the country is retreating and reduced in size. Also, some small glaciers in the republic and the world have completely shrunk due to climate change and an increase in atmospheric temperature.

It should be particularly noted that the Founder of peace and national unity, the Leader of the Nation, the President of the Republic of Tajikistan, the Respected Emomali Rahmon, has expressed in all his speeches on international and regional arenas in recent decades about climate change and global warming, the impact of which is directly directed at natural resources.

It is a great honor for the people of the Republic of Tajikistan that at the 77th session of the Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, held on December 14, 2022, the next proposal of the founder of peace and national unity, the Leader of the Nation, the President of the Republic of Tajikistan, the respected Emomali Rahmon, was supported by the support of 153 Member States.

Special attention should be paid to the fact that on the basis of this resolution, the proposals made by the President of the country received support from the UN member states, including:

- To declare March 21st as the International Glacier Protection Day;
- Declare 2025 the International Year of Glacier Protection;
- Creation of an international trust fund at the United Nations to promote the protection of glaciers;
- Holding an International conference on Glacier Protection in Dushanbe in 2025.

It should be noted that since the first days of gaining independence, the Republic of Tajikistan has paid serious attention to topical global issues aimed at improving the socio-economic and sanitary-ecological life of the world's population, and proposed specific measures to address them. Such initiatives include the issues of rational use of

natural resources, especially the issues of efficient use of water resources, access to clean drinking water and sanitation.

So, this proposal is the fifth initiative of the Republic of Tajikistan, for the implementation of which a special resolution was adopted at the UN. It is well known that in accordance with UN resolutions adopted on the initiative of the Republic of Tajikistan, 2003 was declared the "International Year of Freshwater", 2005-2015 as the International Decade of Action "Water for Life", 2013 – the International Year of Cooperation in the Water Sector and, finally, 2018-2028 – the International Decade of Action "Water for Sustainable Development".

Thus, for more than two decades, the Republic of Tajikistan has been accepted as a leading and proactive State in issues related to climate and water change in the world.

In total, glaciers on the Earth's surface exceed 16 million km², that is, almost 11% of the land area, and their total volume is 30 million km³. More than 99% of the area of the Earth's glaciers is located in the polar regions. In addition, they are also found on mountain peaks. The glaciers of Tajikistan belong to such glaciers. Although the Republic of Tajikistan accounts for about one tenth of the area of Central Asia, almost two thirds of the flow of the entire region is formed on its territory.

Glaciers are not only guardians of fresh water, but also regulators of humidity: they regulate changes in river flow, reducing the rise in price and the rise of the current, which is beneficial for all sectors of the economy. In turn, experts believe that the melting of glaciers in Tajikistan can have a negative impact on the level of the economy and various sectors of the country.

In this case, the President of the Republic of Tajikistan, the respected Emomali Rahmon, has also repeatedly expressed concern, and in 2021, during the first meeting of the leaders of the Coalition against Climate Change, noted that the rapid melting of glaciers along with an increase in water consumption could lead to negative consequences.

"Global climate change, as one of the modern problems, which, first of all, negatively affects the state of glaciers, snow and water reserves. The world community is well aware that further reduction and destruction of drinking water sources on the planet can lead people to many human, social and economic disasters. Therefore, the world community needs to develop and apply the necessary joint measures to solve these global problems as soon as possible," said the President of the country, the respected Emomali Rahmon.

Theories of glacier depletion are very numerous, but each of them is explained by its own characteristic ways and methods. Some experts believe that this process is related to climate change on the planet, and some believe that this is an evolutionary process of changing the state of glaciers.

Naturally, in the event of climate change and an increase in atmospheric temperature, the rate of melting of glaciers increases. If we look at the melting of glaciers on the basis of scientific and practical research, then its dangerous and threatening consequences for nature itself and creatures on earth are clear.

In this regard, scientists and researchers in this field should take the necessary measures to prevent the effects of glacier melting factors, develop and put into practice ways to predict glacier melting and their dangerous consequences in order to protect and

preserve glaciers to provide the population with drinking water and peaceful life for the whole society.

**Source: Glaciology Center
Agency for Hydrometeorology of the
Commettee for environmental protection under
the Government of the Republic of Tajikistan.**